

Oplæg til Folketingets Indenrigsudvalg - Høring om Kommunernes Frisættelse

Dato: 22. oktober 2024

Tidspunkt: 15:00-17:00

Emne: Erfaringer og Udfordringer med Frisættelse af Folkeskolen

Indledning

Det er mig en ære at være inviteret til denne høring, og jeg vil gerne starte med at takke Folketingets Indenrigsudvalg for muligheden for at dele vores erfaringer og refleksioner omkring frisættelsen af folkeskolen.

Mit navn er Mette Arnth Vadsager, og jeg har siden 2021 været skoleleder på Kildebjergskolen i Holbæk Kommune, som har deltaget i det omfattende frisættelsesforsøg.

Gennem denne frisættelse har vi som kommune opnået en betydelig frihed fra statslige regler og styring, hvilket har åbnet op for en række muligheder for lokal tilpasning af undervisningen og skolens organisering.

Det har givet os mulighed for at teste nye pædagogiske tilgange og organisatoriske modeller med fokus på at fremme elevernes læring og trivsel.

I dag vil jeg gerne præsentere de erfaringer, vi har gjort os i forsøget, herunder hvilke resultater vi har opnået, samt de udfordringer vi er stødt på.

Jeg vil især fokusere på, hvordan frisættelsen har skabt sammenhæng i organisationen, styrket tilliden til medarbejderne og givet mulighed for skræddersyede løsninger til borgerne. Desuden vil jeg dele vores erfaringer med såkaldte 'vilde problemer' i skolen, som kræver innovative og komplekse løsninger.

Styrkede Sammenhænge på tværs af organisationen

En af de mest markante forandringer, som frisættelsen har gjort mulig, er skabelsen af en langt mere sammenhængende organisation.

Gennem frisættelsen har vi kunne sammensætte løsninger, der i højere grad passer til vores lokale kontekst og de konkrete behov på vores skole.

Blandt de mest fremtrædende initiativer, er vores indførelse af fleksibel skolestart, som tillader vores elever at starte i børnehaveklassen 1. maj, i august eller 1. november. Med fleksibel skolestart er det muligt at tilpasse skolestarten til det enkelte barns modenhed og behov, hvilket har resulteret i en mere harmonisk og tryk overgang fra børnehave til skole.

Det har også inspireret til andre initiativer, f.eks. integrationen af børnehus og skole, hvor vi har skabt en endnu tættere forbindelse mellem de to institutioner.

Professionshøjskolen Absalon har lavet følgeforskning af Fleksibel skolestart og foreløbige fund viser, at de pædagogiske processer i børnenes liv er blevet styrket markant, idet både børnehus og skole nu fungerer som en samlet enhed, hvor lærere og pædagoger arbejder tættere sammen for at skabe en sammenhængende og tryk overgang for børnene.

Det fremgår af forskningen at: "de pædagogiske bevægelser i børnelivet skabes ikke kun *til* skole men mere i retning af at børnehus og skole *sammen* er en del af hinandens arenaer. Der skabes nye sammenhænge i børneliv hvor børnene oplever at de voksne er sammen om det arbejde".

Vi har desuden implementeret en kortere skoledag, hvor vi i stedet har fokuseret på to-voksen ordninger hvor holddeling med f.eks. indsatser som co-teaching har været organiseringsformen.

De store elever møder kl. 9.00 to dage om ugen – mandag og fredag, det initiativ udsprang af et forslag fra elevrådet der havde læst sig ind i forskning i unge menneskers søvn og effekt på læring.

Elevrådets forslag om senere mødetider for de ældre elever har vist sig at have stor effekt på fraværet, som er faldet markant, især på de dage, hvor eleverne møder senere.

Det er et godt eksempel på, hvordan vi i højere grad kan lytte til eleverne og tilpasse skolen efter deres behov – med konkrete og målbare resultater.

Af andre eksempler på initiativer vi har skabt i frihedsforsøget er:

- Eksamensvalgfaget Juniortræner
- Valgfag med høj grad af elevmedbestemmelse
- Temadage
- Trivselstimer hver uge
- Ungdomsklub med skolens ressourcepædagoger

Tillid til medarbejderne

En central præmis for frisættelsen har været at styrke tilliden til medarbejderne og give dem større autonomi i deres daglige arbejde.

Ved at decentralisere beslutningskompetencen og give lærere og pædagoger større råderum til at tilrettelægge undervisningen, har vi set en markant stigning i engagementet blandt medarbejderne. Vi har set, at når medarbejderne har større ejerskab over deres arbejde, bliver de også mere motiverede til at udvikle innovative og kreative løsninger på de udfordringer, de møder.

Et eksempel på dette er oprettelsen af valgfaget Juniortræner i 7.-8. klasse, hvor elever lærer at være idrætstrænere for de yngre elever i forskellige arenaer.

Denne idé opstod fra en lærergruppe, der så potentialet for at skabe et fag, som både styrker elevernes færdigheder og forbindelsen til det lokale foreningsliv.

Dette fag er i dag så populært, at vi har måttet oprette to hold som det eneste valgfag. Juniortræner viser os, hvordan frisættelsen kan sætte skub i kreativiteten hos medarbejderne og skabe nye, meningsfulde undervisningsinitiativer.

Valgfaget Juniortræner ligger 3 karakterer højere end vores traditionelle valgfag gør.

Løsninger tilpasset borgernes behov

Frisættelsen har gjort det muligt at skræddersy løsninger, der imødekommer vores lokalsamfunds særlige behov. Det har blandt andet resulteret i initiativer som Kildebjergklubben, vores ungdomsklub, som er blevet en central institution for eleverne om aftenen. Klubben er bemandet med de samme ressourcepædagoger, som eleverne møder i skolen, hvilket skaber kontinuitet og tryghed for de unge. Flere unge er via klubben blevet hjulpet tilbage i fællesskabet, hvilket har haft en unik betydning.

Løsninger som disse har styrket båndene til det lokale foreningsliv og skabt en dybere forbindelse mellem skolen og det omkringliggende samfund.

Et konkret resultat af Juniortræner valgfaget har f.eks. været en stigning i antallet af frivillige i de lokale foreninger, og flere elever er blevet aktive deltagere i foreningslivet, hvilket igen styrker lokalsamfundets sammenhængskraft.

Elevernes Perspektiv

Vi har løbende indhentet viden om elevernes perspektiver på de igangsatte initiativer, ligesom vi har inviteret dem til at bidrage til at foreslå nyt.

Eleverne har oplevet betydelige forandringer i deres hverdag som følge af frihedsforsøget, og deres udsagn giver et nuanceret indblik i, hvordan ændringerne har haft en positiv indvirkning på deres læring, trivsel og engagement. Deres stemmer illustrerer, hvordan kortere skoledage, temadage og valgfag har bidraget til forbedrede læringsmiljøer og et styrket skolefællesskab.

Ved flere semistrukturerede interviews har vi fået følgende viden fra eleverne:

Kortere skoledage:

Eleverne fremhæver, at kortere skoledage har skabt en bedre dynamik i forholdet mellem lærere og elever: "Vi ser lærerne anderledes - på en positiv måde," udtaler en elev, mens en anden fortæller, at "Lærerne er mere engagerede, og det er nemmere at koncentrere sig i undervisningen."

Den kortere skoledag har frigjort tid til fritidsaktiviteter og personlig fordybelse:

"Jeg har mere tid til karate efter skole," fortæller en elev, mens en anden bemærker, at "Jeg har mere tid til lektier." Flere elever rapporterer, at de oplever øget overskud i deres dagligdag: "Jeg sagde op på mit arbejde i Brugsen, da skoledagen var for lang, men nu har jeg tid til at starte igen," fortæller en elev, som har genoptaget sit fritidsjob.

En anden fremhæver betydningen af balancen mellem skole og fritid: "Jeg har tid til at hvile mig efter skole, inden jeg skal til sport eller lave lektier." Derudover har den kortere skoledag styrket de sociale relationer og øget elevinddragelsen: "Vi er kommet tættere på lærerne," siger en elev, og en anden understreger, at "Vi hjælper hinanden mere nu og har fået et bedre fællesskab på skolen."

Temadage:

Temadagene, hvor undervisningen ofte foregår uden for klasselokalet og på tværs af fagene, har ligeledes haft en positiv effekt på elevernes oplevelse af læring. "Det er mere givende at se og lære ting i praksis," påpeger en elev, der understreger vigtigheden af praksisnær læring.

En anden elev bemærker, hvordan lærernes engagement er blevet tydeligere: "Jeg oplever, at de voksne viser større interesse for os, og de virker mere tilfredse."

Eleverne oplever et styrket fællesskab, både blandt hinanden og i forholdet til lærerne: "Vi er blevet tættere som klasse," siger en elev, der bemærker, at temadagene har medført en øget sammenhørighed på tværs af køn og klasser.

Desuden fremhæver flere elever glæden ved at komme på ture: "Vi har set frem til disse udflugter hele ugen."

Valgfag:

Valgfagene, især Juniortræner, har skabt en ny platform for elevernes selvudvikling og sociale ansvar.

"Det er fedt at formidle viden til andre," siger en elev, der deltager som juniortræner, og understreger fagets værdi i forhold til at skabe meningsfulde forbindelser til yngre elever og lokalsamfundet.

En anden elev bemærker fagets popularitet: "Vi forventede 8-9 deltagere, men endte med 25 elever, der alle er meget glade for at have valgt det."

Valgfagene har således både skabt nye læringsmuligheder og øget elevernes motivation og deltagelse i skolehverdagen.

Elevernes udsagn illustrerer tydeligt, hvordan frihedsforsøget hos os har medført en øget oplevelse af bedre trivsel og mulighed for læring, men også styrket det sociale sammenhold og elevernes følelse af ejerskab for deres egen skolegang.

Når vi spørger eleverne hvad der har størst betydning for deres skoledag, så er det entydigt i vores målinger, som vi har foretaget flere gange om året – nemlig, at de har en kortere skoledag, samt det at de to gange om ugen kan møde kl. 9.00 – altså når vi er mere vågne, som de siger, samt Juniortræner og ikke mindst det der er kommet ud af forsøget – et bedre fællesskab på tværs af hele skolen.

Arbejdet med "Vilde problemer"

En væsentlig del af frisættelsen har været vores arbejde med såkaldte 'vilde problemer'.

Komplekse problemer som ofte kræver en tværfaglig og eksperimenterende tilgang. På Kildebjergskolen har vi ud over frihedsdagsordenen arbejdet målrettet med at sikre læringsmiljøer, således de elever der hører til i skoledistriktet, rent faktisk også bliver på skolen og lærer og trives.

Det har vi gjort og med god succes ved at etablere mellemformer og fastholde vores specialklasse, som samlet set understøtter inkluderende læringsmiljøer.

Vores indsats har resulteret i en reduktion af segregeringsgraden fra knap 11% til ca. 7%, hvilket har bidraget til en mere inkluderende skole, hvor flere elever nu kan forblive i det almene undervisningsmiljø og afslutte sammen med deres kammerater, de er vokset op sammen med.

De resultater viser, hvordan frisættelsen har givet os mulighed for at udvikle skræddersyede løsninger til komplekse problemer, som tidligere ville have været vanskeligere at løse inden for rammerne af den nationale lovgivning.

Resultater

Frisættelsen har ikke kun ført til kvalitative forbedringer, men også til konkrete kvantitative resultater:

De sidste 3 år er der sket følgende:

- Elevfraværet er faldet med 2,1 %
- Medarbejderfraværet er faldet med 3,5 %
- Segregeringsgraden er faldet med 3,6 % så vi nu ligger på landsgennemsnittet og reelt tilrettelægger bedre læringsmiljøer for vores børn og unge mennesker, så de trives i den lokale skole
- Elevernes trivselsmåling viser en tydelig fremgang der, hvor de bliver spurgt om deres egen medbestemmelse og elevinddragelse i undervisningen
- Eleverne fortæller, at de er blevet gladere for at gå i skole -og at de i langt højere grad har ejerskab til skolen nu

- Skolen er et aktivt tilvalg og har gennem de sidste år oplevet markant søgning

	2021/2022	2023/2024	Udvikling
Elevfravær	9,4%	7,3%	-2,1%
Elevtal	360	376	16
Segregeringsgrad	10,9%	7,3%	-3,6%
Medarbejderfravær	9,8%	6,3%	-3,5%
Valgfag juniortræner / traditionelle valgfag			+3,5 karakter
Er du og dine klassekammerater med til at bestemme, hvad I skal arbejde med i klassen?	2,35	2,56	8,9%

Disse resultater understøtter, at frisættelsen har givet plads til lokal tilpasning, og har forbedret skolens performance både fagligt og organisatorisk.

Udfordringer

Selvom frisættelsen har haft mange positive effekter, har vi også mødt en række udfordringer undervejs.

En af de største udfordringer har været at ændre den fastlåste kultur, som i mange år har været vant til en høj grad af central styring.

At give lærerne og pædagogerne større frihed til at træffe selvstændige beslutninger har krævet en kulturændring, som har taget tid. Som en af lærerne udtalte det for nyligt, så var det svært i starten, nu er det svært ikke at fortsætte.

I og med vi selv har lavet et eksamensvalgfag (juniortræner), har det krævet godkendelse og vejledning forinden. Den proces var tidskrævende og matchede ikke den måde vi arbejder med frihed i et mere fleksibelt mindset lokalt.

Derudover har vi oplevet udfordringer i forhold til de nationale afgangsprøver, som stadig er fastlagt centralt. Dette har skabt en vis frustration blandt nogle skoler ved jeg, som har ønsket at eksperimentere med alternative evalueringsformer.

Læringspunkter og fremtidsperspektiver

Frisættelsen har givet os gode indsigter i, hvordan vi kan tilpasse vores skole til elevernes behov:

1. Tillid til medarbejderne, samarbejde med forældrene, lokal tilpasning og ledelse der indimellem kræver mod til at turde.

Det kan skabe markante forbedringer i både trivsel og læring i og udenfor skolen. Vi har set, at det er muligt at skabe en skole, der passer til den kontekst, man indgår i, hvilket er en af de største styrker ved frihedsforsøget.

Vores bestyrelse har som styringsparameter opsat målet ”vi vil være en skole der er mere end en uddannelsesinstitution” -det ser vi bl.a. med vores initiativer som Juniortræner, Kildebjergklubben og fleksibel skolestart, at vi er godt i gang med.

2. Deling af gode erfaringer: Vi er nået langt, men der er stadig masser af arbejde foran os. At ændre på et mindset og en kultur tager 3-5 år i et rask tempo. Vi er på år 4 og godt på vej.

Det er vigtigt at fortsætte med at evaluere og tilpasse vores tiltag samt at dele de gode erfaringer bredt, så andre skoler og kommuner kan drage fordel af dem. Samtidig er det nødvendigt at italesætte og håndtere de barrierer, der fortsat eksisterer centralt og internt.

Vi synes at vi har fået skabt en skole med mere lyst til skolen, mere engagement og hvor det spirer frem.

Vi er ved at skabe en skole der kan mere for mange og en vigtig pointe er at vi har skabt en skole vi er fælles om. Og tænk hvis vi som folkeskole kan være med til at tænde lys i børn og unges øjne.

Det kræver mod at få nyt liv til at spire, det mod har vi nu og vi står overfor første høst som uden tvivl er en god høst!

Afslutning

Tak for jeres tid og opmærksomhed.